

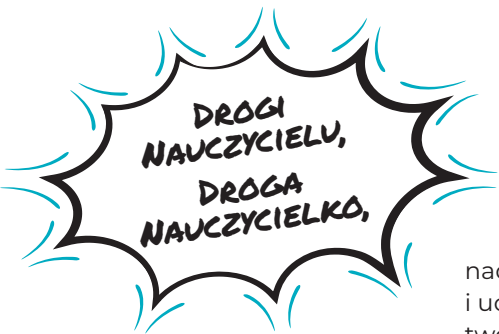

SCENARIUSZ
DLA NAUCZYCIELA/-ELKI
SZKŃŁ
PONADPODSTAWOWYCH.

Warsztat po spektaklu
KOŃ NA RYCERZU

na podstawie ksiąŹki „Sztuka obsługi penisa”,
autorzy ksiąŹki: Przemysław Pilarski, Andrzej Gryżewski,
scenariusz: Przemysław Pilarski, reŹyseria: Tadeusz Kabcz.

fot. Natalia Kabanow

nadszedł czas, by wspólnie z uczniami i uczennicami przeprowadzić lekcję tworzenia komiksu!

Proponujemy warsztaty, które łączą refleksję nad spektaklem „Koń na rycerzu” z twórczością artystyczną w formie komiksu. Każde z zaproponowanych zadań otwiera przestrzeń do nowych interpretacji oraz umożliwia młodzieży odniesienie treści spektaklu do własnych doświadczeń emocjonalnych i społecznych.

PRZYGOTOWANIE DO LEKCJI TWORZENIA KOMIKSU NA BAZIE SPEKTAKLU „KOŃ NA RYCERZU”

Cele lekcji:

- ➔ Rozpoczęcie otwartej i refleksyjnej rozmowy o męskości, stereotypach i cielesności.
- ➔ Zainspirowanie uczniów do przetwarzania ważnych tematów poprzez formy artystyczne np. komiks.
- ➔ Kształtowanie postaw otwartości, uważności i dystansu do kulturowych wzorców płci.
- ➔ Rozwijanie umiejętności tworzenia krótkich historii z przesłaniem, wykorzystujących groteskę, ironię, metaforę.

CO WARTO POWIEDZIEĆ UCZNIOM I UCZENNICOM NA POCZĄTKU LEKCJI?

Dziś porozmawiamy o temacie, który dotyczy każdego – choć może rzadko mówi się o nim serio i z humorem jednocześnie. Spektakl „Koń na rycerzu” powstał na podstawie książki, która – mimo kontrowersyjnego tytułu „Sztuka obsługi penisa” – opowiada o męskości, o tym, jak facetom trudno czasem być sobą. Artyści pokazali to z dystansem, z humorem, przez muzykę i teatr. My z kolei spróbujemy przetworzyć ten temat w formie komiksu: opowiemy historię o stereotypach, presji, śmieszności, ciele albo emocjach – tak, jak chcemy, potrzebujemy i potrafimy. Rysując, nie musimy być idealni – ważne, żeby było prawdziwie i z pomysłem.

WPROWADZENIE MERYTORYCZNE – KRÓTKIE HASŁA, KTÓRE WARTO PRZEKAZAĆ UCZNIOM:

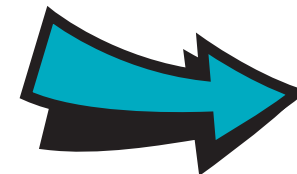
- ➔ Komiks to nie tylko rozrywka – to też narzędzie do komentowania świata.
- ➔ Męskość nie musi oznaczać „bycia silnym i twardym” – można ją przemyśleć na nowo.
- ➔ Humor pomaga mówić o rzeczach trudnych, ale nie powinien ranić.
- ➔ Nasze ciała i emocje są częścią nas – to nie tabu, nie wstyd.

MATERIAŁY POTRZEBNE DO ZAJĘĆ:

- ➔ Duże arkusze papieru (format A3)
- ➔ Różnorodne przybory plastyczne: flamastry, kredki, cienkopisy, pastele, długopisy do tuszowania itp.
- ➔ Fragmenty komiksów, gazet, książek podejmujących tematykę seksualności, tożsamości i tematów tabu (dobrze jest skorzystać z pozycji, które znasz – najlepiej dostępnych również w szkolnej bibliotece, by uczniowie mieli do nich łatwy dostęp).

PROPOZYCJE KOMIKSÓW DLA MŁODZIEŻY:

- ➔ *Totalnie nie nostalgia* – Wanda Hagedorn, ilustracje: Jacek Frąs (tematy: dorastanie w PRL, kobiecość, cielesność, przemoc domowa, seksualność) – rekomendowany wiek: 16+.
- ➔ *Czarne fale* – Berenika Kołomycka, scenariusz: Michał Rzecznik (tematy: dorastanie, pierwsze relacje, emocje) – rekomendowany wiek: 15+.
- ➔ *Byle do pierwszego* – Michał Rzecznik, ilustracje: Przemek Surma (tematy: dorastanie w małym mieście, relacje, wstyd, przemoc rówieśnicza) – rekomendowany wiek: 13+.

PLAN WARSZTATU:

1. INSPIRACJE I WPROWADZENIE DO TEMATU

Dlaczego komiks?

Komiks to niezwykle elastyczna i pojemna forma wyrazu wizualnego – podobnie jak teatr. Pozwala na przekazywanie emocji, budowanie narracji oraz swobodne łączenie humoru, dramatu i metafory. To medium umożliwia przedstawienie zarówno absurdalnych obrazów – jak koń na rycerzu – jak i odważnych, symbolicznych wizji, np. uciekającego penisa, które mogą stać się punktem wyjścia do rozmowy o ważnych, często pomijanych czy tabuizowanych tematach.

Tworzenie komiksu daje młodzieży możliwość eksperymentowania z obrazem i tekstem, rozwijania kreatywności oraz pogłębiania rozumienia poruszanych treści. Jako język artystyczny komiks angażuje wyobraźnię, emocje i intelekt, oferując jednocześnie różnorodne możliwości interpretacyjne.

Wątek szeroko pojętej seksualności – obecny w spektaklu – może wywoływać u młodych ludzi śmiech, zakłopotanie, ale i ciekawość. Wierzmy, że rozmowa pogłębiająca tematy poruszane w przedstawieniu, połączona z warsztatową formą pracy, stworzy bezpieczną i wspierającą przestrzeń, w której młodzież będzie mogła swobodnie wyrażać swoje myśli, pytania i emocje.

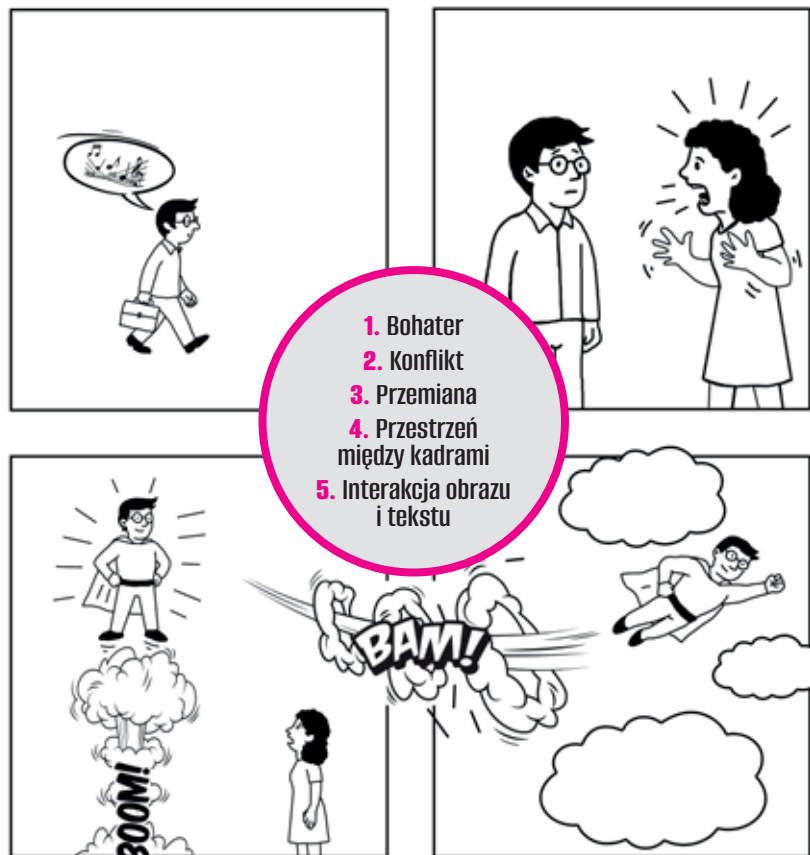
Krótką prezentacją postaci Scotta McClouda i jego koncepcji komiksu:

NAZYWAM SIĘ SCOTT MCCLOUD
I JESTEM AMERYKAŃSKIM TWÓRCĄ KOMIKSÓW,
TEORETYKIEM I POPULARYZATOREM SZTUKI NARRACJI
WIZUALNEJ. MOJĄ NAJPOPULARNIEJSZĄ POZYCJĄ JEST
„ZROZUMIEĆ KOMIKS” (UNDERSTANDING COMICS),
W KTÓREJ STARAŁEM SIĘ W PRZYSTĘPNY I GRAFICZNY
SPOSÓB PRZEDSTAWIĆ MECHANIZMY DZIAŁANIA KOMIKSU –
TAKIE JAK SEKWENCJA OBRAZÓW, METAFORA WIZUALNA
CZY ZNACZENIE PRZESTRZENI MIĘDZY KADRAMI.

PAMIĘTAJ!
SIŁA KOMIKSU TKWI W POŁĄCZENIU OBRAZU I TEKSTU
ORAZ W INTERAKCJI Z ODBIORCĄ.

Pięć kluczowych zasad komiksu według McClouda:

Pytania do wspólnej refleksji z uczestnikami (z przykładowymi odpowiedziami):

- ➔ Co Was przyciąga w formie komiksu?
To, że obraz od razu budzi emocje.
- ➔ Dlaczego połączenie obrazu i tekstu bywa silniejsze niż sam tekst?
Bo łatwiej zrozumieć przekaz, gdy widzimy emocje bohatera.
- ➔ Czy znacie inne komiksy, które łączą humor z poważnymi tematami?
„Tytus, Romek i A'Tomek” – Papcio Chmiel, „Ghost World” – Daniel Clowes, „Kaczor Donald” – Carl Barks.
- ➔ Jakie z tych elementy z zasad komiksu McClouda, można też znaleźć w teatrze?
Przemianę bohatera.

2. ROZMOWA O SPEKTAKLU I WSPÓŁCZESNYCH TEMATACH

Działania:

- ➔ Omówcie emocje i motywy ze spektaklu.
- ➔ Wypiszcie hasła w puste dymki.

Pytania pomocnicze (z przykładowymi odpowiedziami):

- ➔ Co w spektaklu było dla Was najważniejsze?
Pokazanie, że każdy ma prawo inaczej przeżywać intymność, że budowanie relacji powinno być oparte na szczerości, że seksualność jest częścią życia i nie jest niczym wstydliwym.
- ➔ Co Was zaskoczyło?
Że męski bohater był niepewny i zagubiony, że seksualność zaczyna się w mózgu, że siła działania bodźców seksualnych zależy od wieku.
- ➔ Jakie problemy z życia codziennego się z tym łączą?
Presja, by być „doświadczonym” i wiedzieć wszystko, nieumiejętność komunikowania swoich potrzeb i oczekiwań, rozdzźwięk pomiędzy metodami wychowawczymi rodziców/opiekunów a potrzebami młodych ludzi.

3. KRÓTKI PORADNIK DRAMATURGII KOMIKSU

Działania:

Przedstaw uczestnikom podstawową strukturę opowieści w komiksie, opartą na pięciu kluczowych elementach:

The diagram illustrates the structure of a comic story, divided into five key elements:

- BOHATER/BOHATERKA** (Left side, top section)
- KONFLIKT/PROBLEM** (Right side, top section)
- PUNKT ZWROTNY/PRZEMIANA** (Left side, middle section)
- ZAKOŃCZENIE Z PRZESŁANIEM** (Right side, bottom section)
- PUNKT ZWROTNY/PRZEMIANA** (Left side, bottom section)

Each section contains dotted lines for writing and a label: **(MIEJSCE NA WPISANIE)**.

- ➔ Zaproponuj, by uczniowie i uczennice wybrali temat swojego komiksu, korzystając z tzw. „dymków inspiracyjnych” – zapisanych wcześniej na kartkach tematów pojawiających się w spektaklu, takich jak np. **presja, samotność, przemoc symboliczna, pragnienie akceptacji, seksualność, władza, napięcie między normą a wolnością.**
- ➔ Kiedy uczestnicy wybiorą temat, poproś ich, aby opracowali pięć elementów swojej opowieści:
 - Kto jest bohaterem/bohaterką?
 - Z jakim problemem się mierzy?
 - Co prowadzi do przemiany – czy jest to wydarzenie, spotkanie, decyzja?
 - Jak kończy się historia?
 - Jakie przesłanie lub refleksję niesie ze sobą komiks?

Pytania pomocnicze

(z przykładowymi odpowiedziami):

- ➔ Jaką historię chcemy opowiedzieć?
O dziewczynie, która boi się mówić „nie”.
- ➔ Jakie emocje chcemy wzbudzić u odbiorcy?
Współczucie, zrozumienie, refleksję.
- ➔ Jakie symbole możemy wykorzystać, by wzmocnić przekaz?
Klatka – symbol presji i ograniczeń, skrzydła – wolność i wyzwolenie, maska – udawanie i ukrywanie prawdziwych emocji.

4. PRZYGOTOWANIE DO RYSOWANIA I TWORZENIA KOMIKSU

Przedstaw różne przykłady ilustracji i rysunku, podkreślając, że sposób rysowania ma odzwierciedlać świat głównego bohatera. Podkreśl, że w komiksie istnieje wiele stylów graficznych i nie ma jednego „właściwego” sposobu – najważniejsze, aby uczestnicy spróbowali swoich sił i znaleźli własną formę wyrazu.

Pokaż uczniom komiksy, które przyniosłeś/eś ze sobą, jako inspiracje.

Takie przykłady pozwolą młodzieży zobaczyć różne podejścia i zrozumieć, że komiks nie musi być „ładny” – styl powinien odpowiadać tematowi i osobistym preferencjom twórcy.

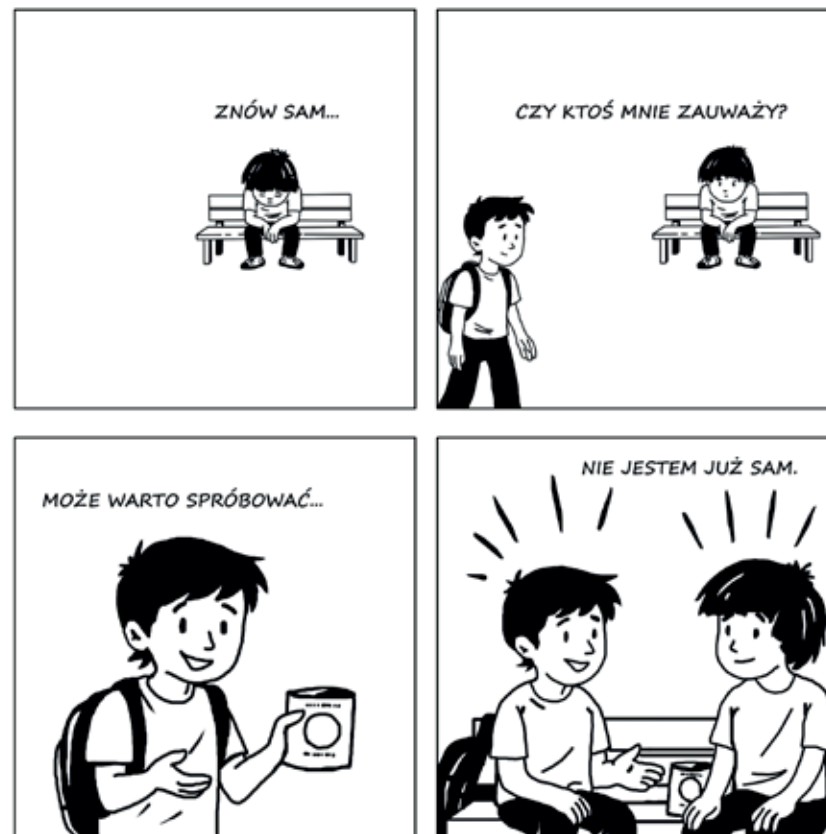
Pytania pomocnicze (z przykładowymi odpowiedziami):

- Jak narysować konia i rycerza, by pokazać ich relację?
Rycerz na małym koniu – odwrócenie ról (zabawa proporcjami).
- Jakie kolory wyrażają emocje?
Czerwony – złość; szary – wstyd; niebieski – spokój.
- Jak połączyć tekst i obraz?
Tekst tylko w myślach bohatera, obraz mówi resztę.

5. PRACA SOLO LUB W PARACH: TWORZYM KOMIKS

Zasady:

- Praca w parach lub solo (możesz podzielić uczniów i uczennice w pary, które robią wspólną burzę mózgów i wymyślają historię, a później jedna osoba jest autorem/autorką tekstów i dramaturgii, a druga jest rysownikiem/rysowniczką lub każdy wykonuje sam całość: wymyślanie historii, scenariusz, rysunek)
- Stworzenie komiksu składającego się z ok. 4–6 kadrów.

Pomoc nauczyciela:

- Przykładowa interwencja:
Co oznacza ten gest? Czy wszyscy go rozumieją? Może warto dodać tekst, kolor albo symbol, który pomoże lepiej przekazać emocje?

6. PREZENTACJA I REFLEKSJA (DLA CHETNYCH)

Działania:

- ➔ Prezentacja i omówienie prac. Twórca lub para osób tworzących opowiada o procesie powstawania komiksu.

Pytania pomocnicze (z przykładowymi odpowiedziami):

- ➔ Co było najtrudniejsze?
Pokazać emocje bez opisywania ich wprost.
- ➔ Co się udało najlepiej?
Symboliczna scena zerwania relacji.
- ➔ Jak komiks pomógł wyrazić temat?
Mogłam/mogłem pokazać, co czuję, bez wstydu.

7. PODSUMOWANIE PREZENTACJI

- ➔ Docień w każdym komiksie, coś co przykuło Twoją uwagę, przykładowe komentarze:
 - Doceniam sposób, w jaki tekst i obraz współgrają, tworząc spójną narrację.
 - Zwróciłem/łam uwagę na umiejętne wykorzystanie kolorów, które oddają emocje głównej postaci.
 - Cenię zwięzłość tekstu, która pozwala obrazom efektywnie opowiadać historię.
 - Dobrze przemyślałeś układ kadrów, co wzmacnia dynamikę opowieści.
 - Wybór tylko czarnego i czerwonego koloru sprawia, że komiks wygląda bardzo estetycznie.
- ➔ Podkreśl znaczenie łączenia różnych form sztuki.
Nawiąż do spektaklu i komiksów, które powstały podczas lekcji i poszukaj z uczniami i uczennicami cech wspólnych.

